

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНО-
ПРАВОВИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА
ЯРЕМЕНКА»
ДУ «УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ» (ЧЕХІЯ)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)
СТАМБУЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЧЧИНА)

МОЛОДЬ ТА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

21 червня 2024

Київ 2024

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 19 вересня 2024 року)*

Редакційна колегія:

К. Захаренко, доктор політичних наук, доцент;
І. Рашковська, кандидат психологічних наук;
Р. Драпушко, кандидат філософських наук, доцент;
С. Болтівець, доктор психологічних наук, професор;
О. Сіра, кандидат філософських наук;
Ю. Шевцова, кандидат наук з державного управління.

**МОЛОДЬ ТА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ** [Електронний ресурс]: збірник матеріалів Міжнародної
науково-практичної конференції (21 червня 2024 р.)/ Київ: УДУ імені Михайла
Драгоманова, 2024. 127 с. PDF-формат.

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Молодь та молодіжна політика в Україні в умовах воєнного стану» містить короткий зміст результатів наукових досліджень молодих та досвідчених дослідників, що стосуються молоді та молодіжної політики за умов військової агресії російської федерації проти України.

Матеріали зацікавлять науковців, викладачів, представників органів державного управління та органів місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, аспірантів, а також тих, хто цікавиться питаннями становища молоді, молодіжної політики та молодіжної роботи в Україні.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, автентичність цитат, вірність посилань несуть автори матеріалів, а також (для аспірантів) наукові керівники.

© *Автори публікацій, 2024*
© *Український державний університет*
імені Михайла Драгоманова, 2024

Слід підкреслити, що в основі формування загальнонаціональної ідентичності повинні лежати такі засади:

– Ідея поліетнічної, соціальної, політичної злагоди на основі загальноприйнятої мети – забезпечення духовного і матеріального добробуту громадян України;

– Ідея патріотизму, любові до України як визначальної цінності;

– Національна самоповага та повага до представників інших націй та національних меншин;

– Захист прав і свобод людини і громадянина незалежно від етнічної приналежності та інших відмінностей;

– Високий рівень політичної та правової культури населення;

– Розвиток дієвого громадянського суспільства.

Підсумовуючи, слід зазначити, що в умовах військової агресії України проти Росії значно посилюються процеси формування загальнонаціональної ідентичності і значно зріс рівень патріотизму українців.

Перед обличчям російського агресора українська нація потужно консолідувалася і як би росіяни не намагалися переломити ситуацію їм це вже інколи не вдасться. Українці є сьогодні єдиними як ніколи і при значній підтримці демократичного світу Україна перемагає і зможе стати незалежною, високорозвинутою європейською державою.

Юлія Шевцова / Yuliia Shevtsova

*кандидат наук з державного управління,
старший науковий співробітник*

*НДЦ «Інститут соціально-правових
та політичних досліджень імені Олександра Яременка»*

*УДУ імені Михайла Драгоманова
(м. Київ, Україна)*

МОЛОДЬ ДЛЯ ГРОМАДИ ЧИ ГРОМАДА ДЛЯ МОЛОДІ

**YOUTH FOR THE COMMUNITY OR COMMUNITY FOR THE
YOUTH**

У більшості розвинутих країн населення бере активну участь у розвитку

своїх громад, оскільки відчуває свою причетність. Участь громадськості сприяє сталому розвитку та забезпечує інституційну пам'ять і послідовність прийнятих рішень [1, с. 25]. Навпаки, відсутність доступу громадян до управління зменшує шанси на позитивний розвиток.

Доступні формати громадської участі суттєво різняться залежно від особливостей різних країн, а також влаштування національних інститутів. Наприклад, вага, що надається традиційним форматам (виборчі процеси, дорадчі органи, громадські обговорення) виявляється вищою в країнах із усталеними демократичними традиціями та нижчою в країнах, у яких демократичні інституції тільки розвиваються [2].

Вказане в повній мірі стосується й молодіжної участі. Дослідники [3] вважають, що сприяння участі молоді в процесах розвитку громади протягом періоду дорослішання є найкращим способом підготувати молодь до активного дорослого життя: навчити молодь брати на себе долю відповідальності за те, щоб зробити кращим своє життя, життя інших вдома, в школі, громаді, країні. При цьому експерти радять «вийти за межі молодіжних «консультативних» рад, особливо тих, до яких входить лише одна молода особа» [3, с. 136].

Ефективність молодіжної участі в Україні демонструє стійку тенденцію до зниження. Досить потужна молодіжна інфраструктура – молодіжні центри, ради тощо, не працює так, як задекларовано в програмах та стратегіях. Основною проблемою є шаблонність, формальність, відсутність конкретних результатів, недостатній рівень компетентності та ресурсів, необхідних для участі [4]. Регулярні нормативні зміни не приносять бажаних результатів, бо погляд на молодь лише з позиції потреб і проблем призводить до узвичаєння потоку соціальних програм, які «заганяють» молодь в коло пасток постійної залежності, тим самим ізолюють молодь від громади, а громада, в свою чергу, втрачає частину найбільш продуктивних ресурсів.

Шукаючи інші механізми посилення мотивації молодіжної участі в розвитку територіальних громад, ми виходили з двох припущень. Перше – немає окремих проблем молоді в громаді, є спільні питання розвитку громади та її

мешканців. Друге – молодь вмотивована зосереджуватися на конкретних питаннях, що мають суттєве значення для її життя. Новітні суспільні потрясіння та виклики збройної агресії спонукають молодих громадян зосередити свою енергію на актуальних проблемах суспільства, бо вони тепер мають для молоді першорядне значення. Значна частка молоді активно залучена до альтернативних методів участі, які відрізняються від тих, що використовували попередні покоління – громадянські акції, збір коштів на ЗСУ, волонтерська робота, активність у соціальних мережах. Водночас, попередній досвід спалаху молодіжної активності протягом 2014-2016 років засвідчив, що після його підвищення спостерігається значний спад. Причиною тому є незацікавленість держави в підтримці неформальних рухів, розвиткові мотиваційних чинників, підготовці молодіжних лідерів.

Проаналізувавши ці реалії, ми дійшли висновку, що традиційні формати молодіжної участі є важливими ланцюгами, за допомогою яких молоді люди можуть бути залученими до життя громад та впливати на місцеву політику. Але потрібно змінити вектор – з'єднати молодь з людьми, структурами та проектами, які пов'язані з розвитком громади.

Досліджуючи кращі практики молодіжної участі в житті громад, ми виявили прямий зв'язок між проявом молодіжної ініціативи та участю молоді в системних діях на місцевому рівні. Результатом стало розроблення комплексної моделі молодіжної участі, яка полягає в утворенні приязного суспільного середовища, яке дозволить залучити молодь до розв'язання місцевих проблем. Стратегія організації подібного середовища має включати до себе три тісно пов'язані елементи:

перший – наявність суспільного підґрунтя для виникнення інтересу до молодіжної участі на місцевому рівні;

другий – створення можливостей для перетворення наявного інтересу в суспільно-корисні дії через інструменти молодіжної участі з метою розвитку управлінської здатності, накопичення соціального досвіду, виховання лідерів;

третій – поєднання молоді з дорослими членами громади через спільні

модульні проєкти та соціальну комунікацію.

Первинним елементом виступає інтерес. Молода людина, яка цікавиться місцевим життям, схильна займатися громадською роботою, енергійно практикуватися й набувати при цьому відповідні вміння та навички. Це призводить до розвитку потрібних якостей, які позитивно впливають на успішність діяльності, а успіх «підживлює» схильність та інтерес, перетворюючи їх в певну усвідомлену поведінку.

Керівництво громади має заохочувати участь молоді в запланованих справах шляхом створення системи спільного управління, в яких рішення приймаються разом з делегатами від молодіжних структур. В процесі спільної діяльності суттєво зростає мотивація молоді, бо інституції, фахівці та учасники схильні постійно цікавитися діяльністю всієї спільноти та ділитися знаннями й досвідом через інструменти соціальної комунікації.

Соціальна комунікація в громаді дозволяє оцінити успішний чи ні досвід молодіжної участі та піддавати його корекції, поповнюючи сегментами успішної практики [5]. Для розвитку соціальних комунікацій доцільно створити громадський простір, де всі мешканці можуть розвивати спільні проєкти. Простір у двох вимірах – фізичному (хаб) та віртуальному, який забезпечить доступ для всіх членів громади незалежно від їх фізичного місцезнаходження та зокрема нівелює рутинність для молодіжних активістів.

У результаті ми отримуємо модель залучення молоді до розвитку громад, основними елементами якої виступають інтерес, співпраця, досвід. Традиційні формати молодіжної участі зазнають трансформації та функціонують як інструмент соціального партнерства в розробці й реалізації місцевих проєктів та програм; як система виявлення та виховання громадських активістів та лідерів думок; як майданчик для набуття досвіду управлінської діяльності.

Наслідки. Така комплексна модель, коли молоді люди протягом процесу дорослішання вчаться управляти власними та громадськими справами шляхом поступальної діяльності на користь громад, може розглядатися як методологічна база для побудови механізмів залучення молоді до розвитку громад. Вважаємо,

що зацікавленість у впровадженні моделі має бути у кожного учасника.

По-перше, це вигідно державі, тому що дозволить охопити впливом широкі верства молоді. Молодіжні структури перетворюються на базу для відродження системи підготовки молоді до управління, враховуючи наявність поступальних, мотиваційних, розвиваючих компонент.

По-друге, це вигідно самій молоді, оскільки в дію вступає мотивація:

процесом (нова творча задача, цікаве спілкування, самостійність, вищий ступень повноважень, можливість отримання нового досвіду, знань, зв'язків);

результатом (відчуття успіху, причетності та важливості, підвищення власного статусу серед однолітків);

моральним та матеріальним стимулюванням (створення позитивного іміджу, додатковий заробіток тощо).

По-третє, це вигідно громаді:

громада зможе розвиватися за рахунок внутрішніх ресурсів та економити бюджетні кошти, оскільки витрати та молодіжну інфраструктуру вже передбачені в державних програмах;

об'єднуючи можливості, молодь і дорослі стають більш мотивованими, а їх помножена та підкріплена енергія розвиває сильнішу, комфортну громаду, приязну для всіх мешканців.

Список використаних джерел:

1. Україна після 2015 року: Майбутнє, якого ми прагнемо / Національна доповідь. [Лібанова Е. М., Балакірева О. М., Єрмолаєв А. В. та ін.] – К.: 2013.

URL:http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/human_development/_2015/.

2. M. Green. When People Care Enough To Act. 2006. Toronto, Ontario, Canada.

189

p.

URL:https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjC_JWlhbaGAxXeIhAIHR0ABO8QFnoECA8QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.civicnetwork.io%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2018-

08%2FCare%2520enough%2520to%2520act%252004-08-

06.pdf&usg=AOvVaw1mFK0Ar0xdMosQgcgKlGnH&opi=89978449.

3. Martyn Barrett and Dimitra Pachi, Youth Civic and Political Engagement (London, Routledge, forthcoming). <https://doi.org/10.4324/9780429025570>.

4. А. Софій. Аналіз регіональної молодіжної політики. 2020. <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2021/01/Analiz-regionalnoyi-molodizhnoyi-politiki-.pdf>

5. Irena Leliūgienė, Angelė Kaušylienė. Social Communication in a Community: The Bridge among Generations / Vol. 3 (2015): SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference May 22nd-23rd, 2015, Volume III /Social Pedagog. <https://doi.org/10.17770/sie2015vol3.502>